

Максим ЄНА
здобувач вищої освіти 1 курсу ОС «магістр»
спеціальності 032 Історія та археологія,
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради,
м. Харків
Науковий керівник: **Едуард ХРЯПІН**
кандидат історичних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри
історії та суспільно-економічних дисциплін,
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради,
м. Харків

КОЛОНІАЛЬНЕ СУПЕРНИЦТВО ВЕЛИКИХ ДЕРЖАВ В ОСТАННІЙ ТРЕТИНІ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ ЯК ФАКТОР ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Сучасні глобалізаційні та інтеграційні процеси, що відбуваються в світі, актуалізують вивчення міжнародних відносин на різних етапах історії. У цьому контексті особливе місце займає період кінця ХІХ –початку ХХ ст., оскільки саме тоді відбувся перехід від «старої» системи міжнародних відносин до міжнародної політики, властивої для нового етапу світового розвитку. Важливим аспектом європейської системи міжнародних відносин досліджуваного часу стали колоніальні суперечності європейських держав, адже напередодні Першої світової війни вони увійшли у два антагоністичні блоки, Антанту і Троїстий союз, що розпочали Велику війну.

Колоніальне суперництво великих держав в останній третині ХІХ-початку ХХ століття було одним з ключових факторів, що призвели до Першої світової війни. У цей період великі держави, такі як Велика Британія, Франція, Німеччина та інші, боролися за контроль над територіями з метою отримання ресурсів та розширення своєї влади [3, с.105].

Колоніальне суперництво відображалося в змаганні між країнами за колонії та території в Африці, Азії та Океанії. Багато з цих територій були бідними, але мали важливі ресурси, такі як нафта, газ, золото та інші корисні копалини. Також, було важливим мати контроль над морськими шляхами та торговими маршрутами, які забезпечували розвиток торгівлі та вплив на світову економіку.

Конфлікти між країнами через колоніальні питання призводили до збройних конфліктів, таких як Велика Британія проти Бурі, який стався в Південній Африці у 1899-1902 роках, або битва за Фашода в 1898 році між Францією та Великою Британією в Африці. Ці конфлікти також призводили до створення союзів між державами, які були зацікавлені в збільшенні свого впливу на світовій арені. Наприклад, у 1907 році була укладена угода між Великою Британією, Росією та Францією, яка стала відома як Трьомі Антантаю. Такі союзи стали передвісниками подальших альянсів, які виникли перед Першою світовою війною [4, с.221].

Політична та економічна конкуренція між великими державами також призвела до збройних гонок і зміцнення їхніх збройних сил. Більшість країн зосереджували свою увагу на збільшенні кількості військової техніки та зброї, що єдина шлях для забезпечення безпеки та військового впливу на світовій арені.

Колоніальна конкуренція стала причиною виникнення кризових ситуацій, які були сприяні початку Першої світової війни. Один з прикладів - Мароканська криза в 1905-1906 роках, коли Німеччина спробувала конкурувати з Францією в Марокко. Це призвело до збройної напруги між країнами та розширення армійських резервів. Крім того, колоніальне суперництво відображалося в боротьбі за вплив у Балканському регіоні. Країни, такі як Росія, Австро-Угорщина та Німеччина, змагалися за контроль над територією, що призвело до зростання напруги у регіоні. Усі ці фактори призвели до поглиблення конфлікту між державами, що був

підсилений вбаченням себе країн як владарів світу, що мали право визначати свої національні інтереси. У такій атмосфері було складно знайти компромісні рішення, що ускладнило міжнародні відносини та призвело до вибуху Першої світової війни у 1914 році [1, с.205].

Після вибуху війни, колоніальне суперництво продовжило впливати на її перебіг. Більшість великих держав були залучені до війни через складність їхніх міжнародних відносин та різних геополітичних інтересів. В цьому контексті, контроль над колоніями став важливим елементом війни, оскільки країни намагалися підсилити свій економічний та військовий потенціал шляхом отримання доступу до ресурсів, ринків та територій [2, с.124].

Зокрема, Німеччина зіткнулася з проблемою британської блокади її морських шляхів та обмеженням доступу до сировинних ресурсів в її колоніях. Це призвело до того, що Німеччина намагалася розширити свої колонії в Африці, щоб забезпечити собі додаткові ресурси та створити нові ринки збуту.

Поширення війни на всі частини світу, включаючи колонії, також спричинило зростання націоналізму та протистояння між народами. Це підсилило територіальні претензії та бажання різних етнічних груп отримати незалежність.

Отже, колоніальне суперництво великих держав стало важливим фактором, який спричинив Першу світову війну. Він зміцнив конкуренцію між країнами за контроль над світовими ресурсами та ринками, що призвело до збройних конфліктів та поглиблення напруги між державами. Крім того, колоніальне суперництво продовжило впливати на хід війни та її результати, оскільки країни намагалися підсилити свій економічний та військовий потенціал за рахунок контролю над своїми колоніями та залежними територіями.

Також варто зазначити, що колоніальна політика була пов'язана з формуванням союзів та блоків між державами. Наприклад, Британія, Франція та росія утворили Ентенту, тоді як Німеччина, Австро-Угорщина та Італія створили Центральні сили. Це підсилило напругу між державами, оскільки кожна з них намагалася збільшити свій вплив та зміцнити свій блок.

Загалом, колоніальне суперництво великих держав стало важливим фактором, який спричинив Першу світову війну. Він зміцнив конкуренцію між країнами за контроль над світовими ресурсами та ринками, що призвело до збройних конфліктів та поглиблення напруги між державами. Крім того, колоніальне суперництво продовжило впливати на хід війни та її результати, оскільки країни намагалися підсилити свій економічний та військовий потенціал за рахунок контролю над своїми колоніями та залежними територіями.

Список використаних джерел:

1. Брайлян Є.С. Рецензія. Янсен Я., Остергаммель Ю. Деколонізація: коротка історія. *Український історичний журнал*. 2018. № 2. 203–209 с.
2. Валух Л. Територіально-політичні здобутки Британської імперії на кінець XIX ст.: Історична еволюція. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Історія*. 2005. Вип. 3. 119–125 с.
3. Осмолівська О.А. Взаємовідносини Великої Британії з країнами Співдружності націй (середина 1940 – друга половина 1980-х років): дис. канд. історичних наук: 07.00.02. Київ, 2005. 198 с.
4. Плюта Н.В. Політичні дискусії у Франції з питань англо-французького колоніального суперництва навколо Єгипту. *Вісник Київського міжнародного університету (Серія: «Міжнародні відносини»)*. 2021. Вип. 8. 217–239 с.